

გვანცა კოპლატაძე

სულიერი მახვილი

მკითხველს ბოდიშს ვუხდი, რომ ამონარიდის მოხმობა საკუთარი წერილიდან მიხდება, რომელიც ჯერ კიდევ 2001 წელს გამოქვეყნდა გაზეთ „მაღლში“.

„პაულე მოციქული სიტყვას სულის მახვილს უწოდებს, რითაც ზუსტად გამოხატავს მის ძალას, მაგრამ, რა თქმა უნდა, გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება იმას, ამ ძალას ვინ და რა მიზნით გამოიყენებს. ცნობილია, რომ ქრისტეს მოწაფეებმა მასწავლებლის ღმრთეებრივი მოძღვრება მხოლოდ ამ იარაღით გააგრძელეს და არაჩვეულებრივ წარმატებასაც მიაღწიეს — უბრალო მეთევზეებმა კაცობრიობის დიდი ნაწილი ქადაგებით დაიპყრეს. რამდენადაც მათი სიტყვა ღმრთისა იყო, ამდენად ამაღლებულსა და მშვენიერ მიზანსაც ემსახურებოდა — კაცობრიობის ჭეშმარიტების გზაზე დაყენებას და მის სულიერ გადარჩენას. მაგრამ, სამწუხაროდ, სიტყვის გამოყენება საპირისპირო მიზნით, ანუ ადამიანთა სულების მოსაკლავადაც შეიძლება და ამ შემთხვევაში მას უფრო დიდი და გამოუსწორებელი ზიანი მოაქვს, ვიდრე კაცთა ფიზიკური განადგურების ყველაზე ეფექტურ იარაღებს. დღეს, როცა სიტყვის ზემოქმედების უსწრაფესად გაგრძელებას ვეღარც დრო და ვეღარც მანძილი ვეღარ აბრკოლებს, მით უმეტეს გაზრდილია პასუხისმგებლობა იმ ადამიანთა, რომელთაც ამ საშიში იარაღის გამოყენების საშუალება აქვთ; ჩვენთან კი სწორედ ეს პასუხისმგებლობაა დავიწყებული თუ შეგნებულად უგულებელყოფილი“¹.

ხსენებული წერილის დაწერა იმდროინდელმა ვითარებამ გვაიძულა. ეს ჩვენი უახლესი წარსულია და მისი გახსენება არ უნდა გაგვიჭირდეს. თითო-ორიოლა გამონაკლისის გარდა, უჩვეულოდ მომრავლებული ჟურნალ-გაზეთები და ტელე-რადიო არხები ძალ-ღონეს არ იშურებდნენ მაშინდელი ხელისუფლების დასამცირებლად და დასამდაბლებლად და ხელისუფლებაში იმ პირთა მოსაყვანად, რომელთაც ძალაუფლების მოპოვების შემდეგ,

¹ „სიტყუათა შენთაგან განმართლდე და სიტყუათა შენთაგან დაისაჯო“, „მაღლის 1990-2010 წლების კრებული“, თბ., 2011, გვ. 598-99.

ძალიან მალე დაუნდობელი ბრძოლა სწორედ აზრისა და სიტყვის თავისუფლებას გამოუცხადეს. ჟურნალისტები თუ პუბლიცისტები, რომლებიც წინა ხელისუფლების პერიოდში არა მხოლოდ უსამართლო კრიტიკის, არამედ ხშირად ცილისმწამებლური წერილებისთვისაც კი სრულ დაუსჯევლობას იყვნენ მიჩვეულნი, ახალი ხელისუფლების პირობებში უკვე სიმართლის მხილებისთვის აღმოჩნდნენ შევიწროვებულნი და დევნილნი. დასკვნის გაკეთება ძნელი არ იყო: მიაღწიეს თუ არა მიზანს და მოექცნენ თუ არა ქვეყნის სათავეში, ახალი ხელისუფლების წარმომადგენლებმა მათი „დამსახურება“ მყისვე დაივიწყეს და ნათლად აგრძობინეს, რომ თვითონ არავითარ შემთხვევაში არ დაუშვებდნენ სიტყვის თავისუფლებას, რის თავგამოდებულ დამცველებაც ცოტა ხნის წინ თვითონ გამოდიოდნენ; არ დაუშვებდნენ კი იმიტომ, რომ მათი ანტიდემოკრატიული და ანტიეროვნული საქმიანობა, რაც შეიძლება, დაფარული და გაუხმაურებული დარჩენილიყო.

ჟურნალისტთა, პუბლიცისტთა და ე. წ. ექსპერტთა ერთი ნაწილი, რომელსაც არც ძალა და არც სურვილი არ აღმოაჩნდა ზნეობრივი პრინციპების დაცვისა, სახელისუფლებო ჟურნალისტებად, პუბლიცისტებად და ექსპერტებად იქცა. ისინი დამნაშავე ხელისუფლებას მტკიცედ ამოუდგნენ გვერდში და მასზე არანაკლები უტიფრობით, ძნელად მოსასმენი და მოსათმენი დემაგოგიით, საქართველოს ისტორიაში ერთ-ერთი ყველაზე ბნელი პერიოდის ყველაზე წარმატებულ ხანად წარმოდგენას ცდილობდნენ. რა უნდა ითქვას იმ ადამიანებზე, რომლებიც ყველაზე სასტიკ დანაშაულსაც კი გამართლებას ისე უძებნიდნენ, არც სახეზე უკრთოდათ არც ერთი ნაკვთი და არც ხმაში ეტყობოდათ ბზარი? ეკლესიის წმინდა მამები ასეთ ადამიანებზე ამბობდნენ, რომ მათ სინდისი დამწვარი ჰქონდათ.

მეორე ნაწილი, მართალია, ხელისუფლებას დაუპირისპირდა და ოპოზიციაში გადავიდა, მაგრამ, რამდენიმე იშვიათი გამონაკლისის გარდა, ძალა არ ეყო იმ წვლილის აღიარებისათვის, რომელიც თითოეულ მათგანს ჰქონდა შეტანილი ხელისუფლებაში იმ პირთა მოსაყვანად, რომელთაც ქვეყანაში ანტიდემოკრატიული და ანტიეროვნული რეჟიმი დაამყარეს. პირიქით, ნაცვლად საკუთარი შეცდომისა თუ ცოდვის აღიარებისა და მონანიებისა, ცდილობდნენ (უარს არც ახლა ამბობენ ამაზე) ქვეყნის სათავეში ანტიდემოკრატიული ძალების მოყვანა იმ კაცისათვის დაედოთ ბრალად, ვისაც სწორედ ამ ძალების სასარგებლოდ წლების განმავლობაში შესაშური გულმოდგინებით ებრძოდნენ. ამ საქციელს სახელი თვითონ მკითხველმა მოუძებნოს, მიზეზს კი დაფასახელებ — ამპარტაუნება; და ვისთვის მოუტანია სიკეთე ამპარტაუნებას, ჩვენთვის რომ მოეტანა?

აქ მკითხველს შევახსენებთ, რომ ცოდვა სულის სწეულებაა და იგი მხოლოდ და მხოლოდ აღიარებითა და სინანულით იკურნება, სული მხოლოდ

ამ გზით თავისუფლდება მისგან. მის აღიარებას სიმართლის სიყვარული, ვაჟკაცობა და სიმამაცე სჭირდება, ეს თვისებები კი ადამიანის ღირსეულობაზე მეტყველებენ. მაშასადამე, საკუთარ ცოდვათა დანახვა და მათ გამო სინანული ღირსეულ ადამიანებს ახასიათებთ. სწორედ ამგვარი ადამიანები არიან შემოქმედნი იმ ნეტარი ჟამისა, როცა ქვეყანაში სამართლიანობა ზეიმობს და საზოგადოება თავისუფლად სუნთქავს და აზროვნებს.

ამ სამიოდე თვის წინ მოწყალე ღმერთმა, ყოვლადწმიდა ღმრთისმშობლის მეოხებით, ჩვენი გადარჩენა ინება და უფსკრულისკენ პირმოქცეული ქვეყანა უკან მოაბრუნა. რა თქმა უნდა, ღმრთის ნება დედამიწაზე ადამიანთა საშუალებით ხორციელდება და უფალმაც ამგვარი ადამიანი გამოგვიჩინა. ბნმა ბიძინა ივანიშვილმა თითქმის შეუძლებელი შეძლო; მომავალზე ხელჩაქნეული და ცხოვრების მდინარებისათვის თავმიცემული საზოგადოება საოცრად გადამდები ოპტიმიზმით გამოაფხიზლა და თავის გადასარჩენად ბრძოლისათვის განაწყო. ვერ ვუარყოფთ, რომ ამ ბრძოლაში ჟურნალისტებმაც საკმაოდ დიდი წვლილი შეიტანეს, მაგრამ პირველივე გამარჯვებისთანავე (საბოლოო გამარჯვება ჯერ წინ გველოდება) სწორედ მოუხანებლობის გამო, ისევ იმ ცოდვის ჩადენისაკენ გაუჩნდათ მიდრეკილება, რომლითაც 2000-იან წლებში ქვეყნის დაღუპვის გზაზე შედგომას შეუწყვეს ხელი.

დღეს უკვე ნათლად იკვეთება, რომ ობიექტურობის მიზეზით, ჩვენს ჟურნალ-გაზეთებსა და ტელე-რადიო გადაცემებში არა მხოლოდ ზედმეტად დიდ ადგილსა და დროს უთმობენ არჩევნებში დამარცხებული წინა ხელისუფლების წარმომადგენელთა მხრიდან ახალი ხელისუფლების მიმართ უმეტესწილად სრულიად უსაფუძვლოდ და უსამართლოდ წაყენებული ბრალდებების გახმოვანებას, არამედ, რაც ბევრად უარესია, კრიტიკული ანალიზის გარეშე ტოვებენ მათ და თავიანთი საქციელს იმით ამართლებენ, რომ ჟურნალისტს ობიექტურობის შესანარჩუნებლად პოზიცია არ უნდა ჰქონდეს. დავიწყოთ იქიდან, რომ სინამდვილეში უპოზიციო ადამიანი, მით უმეტეს ჟურნალისტი და პუბლიცისტი, არ არსებობს და უპოზიციობის მხოლოდ და მხოლოდ თამაში თუ შეიძლება. სიტყვამ მოიტანა და ბარემ აქვე ვიტყვით: დღეს პოლიტიკურ ტერმინოლოგიაში სიტყვა თამაშს არა მხოლოდ დიდი ადგილი უჭირავს, არამედ დადებითი მნიშვნელობაც კი აქვს შეძენილი, რაც სრულიად გაუგებარია. თვითონ ტერმინი „პოლიტიკა“ ბერძნული ენიდან მომდინარეობს და სახელმწიფოებრივ მეცნიერებას, სახელმწიფოს მართვის ხელოვნებას ნიშნავს და სრულიად არ უიგვიდება შინაარსობრივად თამაშს. შეუძლებელია რომ სახელმწიფოს მართვა, რომელიც უშუალოდ აისახება მის მოქალაქეთა ბედზე, თამაში იყოს. თუმცა, შეიძლება, თანამედროვე მსოფლიოში შექმნილ პოლიტიკურ ვითარებას სიტყვა თამაში ყველაზე მეტად ესადაგებოდეს; რადგან კაცობრიობის ის-

ტორიაში არასოდეს არ უთამაშიათ, როგორც ცალკეულ ადამიანთა, ისე სახელმწიფოთა ბედით ისე, როგორც დღეს ძლიერნი ამა ქვეყნისანი თამაშობენ.

ჟურნალისტს ტენდენციურობა და მიკერძოებულობა არ უნდა ახასიათებდეს, თორემ სამართლიანობის დასაცავად ვვალება კიდევ საკუთარ პოზიციანზე იდგეს და საზოგადოებას იმ მოვლენისა თუ ფაქტის სწორად გაანალიზებაში დაეხმაროს, რომელთა შესახებაც წერს, ან გადასცემს.

თანამედროვე ტექნიკური ცივილიზაციის პირობებში, სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, საზოგადოებაზე მხატვრულ ლიტერატურაზე გაცილებით დიდ ზეგავლენას ჟურნალისტიკა და პუბლიცისტიკა ახდენს, რასაც რა თქმა უნდა, თავისი მიზეზი აქვს: რამდენადაც ცხოვრების აჩქარებული რიტმისა და არსებობის შესანარჩუნებლად ყოველდღიური დაძაბული ბრძოლის გამო, ადამიანებს წიგნთან დაჯდომა მის წასაკითხად სულ უფრო და უფრო უძნელდებათ, ისინი იმ მზა-მზარეული ინფორმაციებითაც კმაყოფილდებიან, რომელთაც მათ პრესა და, განსაკუთრებით, ტელევიზია აწვდის (სანახაობითი მხარის გამო ტელევიზია პრესაზე ბევრად უფრო პოპულარულია). აქედან გამომდინარე, ჟურნალისტებსა და პუბლიცისტებს გააზრებული და შეგნებული უნდა ჰქონდეთ, რომ მათ ადამიანთა სულიერ სამყაროსთან აქვთ საქმე და ყოველ წარმოთქმულ სიტყვას — ამ სულიერ მახვილს, რომელიც პირდაპირ ზემოქმედებს სულზე, დიდად უნდა გაუფრთხილდნენ. დაწერილი სიტყვის წაშლა შეიძლება, ხოლო, როგორც გენიალური ჰომეროსი იტყოდა (ძვ. წ. VIII ს.), „კბილთა ზღუდეს დაცდენილი“ სიტყვის არც უკან ჩაბრუნება შეიძლება და არც საკუთარი ნებით სხვათა მეხსიერებიდან წაშლა.

სამწუხაროდ, ჟურნალისტთა უდიდეს ნაწილს, მისი პროფესიის მხოლოდ ეს ერთი მხარე — საზოგადოებაზე ზეგავლენის მოხდენის შესაძლებლობა ახსოვს, მისგან გამომდინარე ამპარტავნობითაა შეპყრობილი და სრულიად დავიწყებული აქვს, რომ ამავდროულად მას საკუთარი უვიცობისა თუ მიკერძოებულობის გამო, საზოგადოების შეცდომაში შეყვანაც შეუძლია, რამაც, თავის მხრივ, ადვილი შესაძლებელია, ისეთივე მძიმე შედეგი გამოიღოს, როგორც ეს 2003 წლის შემოდგომაზე გამოიღო. ასე რომ, საზოგადოებაზე ზემოქმედების შესაძლებლობამ ამპარტავნობის ნაცვლად ჟურნალისტს ის პასუხისმგებლობა უნდა აგრძნობინოს, რომელიც მას აკისრია ერისა და ღმრთის წინაშე. ამგვარი პასუხისმგებლობის გააზრება მას თავდაბლობას ასწავლის და მიახვედრებს, რომ ქედმაღლურად არ უნდა ილაპარაკოს თუნდაც შეცდომებზე იმ ადამიანებისა, რომელთაც მასთან შედარებით განუზომლად დიდი დამსახურება მიუძღვით ერისა და ქვეყნის წინაშე. თუ იმის გამეორება თამამად და ერთგვარი სიამაყითაც კი შეუძლიათ, რომ ისინი სახელმწიფოში ხელისუფლების მეოთხე შტოს წარ-

მოადგენენ, ის პასუხისმგებლობაც უნდა გაიზიარონ, რაც ხელისუფლებას ეკისრება ქვეყნის ბედის წარმართვაში.

იმისათვის, რომ საზოგადოებას სწორი არჩევანის გაკეთებასა და სწორ გზაზე დადგომაში დაეხმაროს, კეთილსინდისიერი ჟურნალისტი მოვალეა ყოველდღიურად იზრუნოს არა მხოლოდ მეტყველების დახვეწაზე, არამედ ცოდნის შექმნასა და გაღრმავებაზე. მან საფუძვლიანად უნდა იცოდეს ის საგანი თუ თემა, რომელზეც გადაცემას აკეთებს თუ წერილს ამზადებს. მაგალითად, თუ ჟურნალისტი ან პუბლიცისტი თანამედროვე პოლიტიკური მოვლენების გაშუქებასა და ანალიზზე მუშაობს, მან კარგად უნდა იცოდეს არა მხოლოდ საკუთარი ქვეყნის, არამედ მსოფლიოს წამყვანი ქვეყნების ისტორიაც, რათა ანალოგიების დაძებნითა და პარალელების გავლებით რომელიმე პოლიტიკური მოვლენის თუ ფაქტის ღრმა ანალიზი და მისი საფუძველზე სწორი დასკვნების გაკეთება შეძლოს. ასევე, ვერაფრითარ შემთხვევაში ვერ გაერკვევა ბოლომდე თანამედროვე მსოფლიო პროცესებში, რომლებშიც, ბუნებრივია, ჩვენი ქვეყანაცაა ჩართული, ჟურნალისტი, რომელმაც არა თუ რელიგიათა ისტორია არ იცის, არამედ არც საკუთარი სამშობლოს რელიგიური წარსული და დღევანდელი მდგომარეობა სარწმუნოებრივი თვალსაზრისით აქვს შესწავლილი. ჩვენთან ამ თვალსაზრისითაც საგანგაშო მდგომარეობაა. ჩვენდა საგალალოდ სერიოზული მცოდნე საქართველოსა და ქართული ეკლესიის ისტორიისა არა თუ ჟურნალისტთა, არამედ თვით იმ პოლიტიკოსთა შორისაც ძნელად მოიძებნება, რომელთაც ქვეყნის ბედის წარმართვაზე პრეტენზიები აქვთ. ასეთი ცოდნა რომ ჰქონდეთ, მაშინ ადვილად მიხვდებოდნენ, რას გულისხმობს საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის სიტყვები, რომელთაც მისი უწმიდესობა მათ გასაგონად ხშირად ამბობს ამბიონიდან: გახსოვდეთ, რომ თქვენს უკან საქართველოა, ანუ: პასუხისმგებელი ხართ იმ ერისთვის არსებობის შესანარჩუნებლად, რომელმაც დღემდე სასწაულებრივად მოაღწია. ეს სიტყვები გაფრთხილებად უნდა მიიღოს ხელისუფლების, ე. წ. მეოთხე შტოს წარმომადგენლებმაც. როცა საქმე ჩვენი სამშობლოს ბედს, მისი გასაჭირიდან გამოყვანისა და გადარჩენის გზების ძიებას ეხება, ყოველი სიტყვა, ჟურნალისტისა იქნება ის თუ პუბლიცისტისა, ცოდნის საფუძველზე უნდა იყოს ნათქვამი, კარგად მოფიქრებული და აწონილ-დაწონილი.

ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, თითქოს წერილები თუ გადაცემები, რომელნიც ბოლო წლების საქართველოს პოლიტიკურ-ეკონომიკურ ვითარებას ასახავენ, ავტორთაგან დამოუკიდებლად, მექანიკურად შეიქმნენ. სხვაგვარად მათ ავტორებს ყველაზე უკეთ უნდა მოეხსენებოდეთ, რას გადაურჩა ქვეყანა 2012 წლის 1 ოქტომბერს და რა ძალისხმევა სჭირდება არა მხოლოდ ხელისუფლებას, არამედ სამშობლოს ყოველ გულშემატკივარ ქართველს, რათა უფსკრულში გადაჩეხვისაგან სწორ გზაზე გასვლა შეძლოს.

არ შეილება ყველა ერთად არ დაფიქრდეთ იმაზე, რომ ხელისუფლებას მემკვიდრეობით მიღებული დანგრეული ქვეყნის ხელახლა აშენება მძიმე პირობებში უხდება. ნუ დაგვაფიწყდება, რომ მათ გამუდმებით ებრძვის წინა ხელისუფლების ის ნაწილი, რომელმაც ძალაუფლება ნაწილობრივ ახალ ვითარებაშიც შეინარჩუნა და დასავლელი მფარველების იმედით რეგანშისთვის ემზადება. სამწუხაროდ, ეს მფარველები უკვე იმაზეც კი აღარ ზრუნავენ, რომ ფასადურად მაინც შეინარჩუნონ დემოკრატიის მამების როლი და სისხლის სამართლის დამნაშავეებს პოლიტიკურ დევნილებად მოურიდებლად აცხადებენ. მათი ამგვარი სრულიად გაუმართლებელი პოზიციის წყალობით, პირველად გაჩნდა ბუნებაში მანამდე არარსებული ბრალდებული — *სისტემა* და დაიწყო ლაპარაკი სისტემის გასამართლებაზე. თითქოს სისტემას თავისთავადი დამოუკიდებელი არსებობა ჰქონდეს და იგი ადამიანების მიერ არ იყოს შექმნილი. თავის მხრივ, წლების განმავლობაში ღირსებააყრილი, ეკონომიკურად დაბეჩავებული, შეურაცხყოფილი და დამცირებული ადამიანები, რომელთა რიცხვი იმდენად დიდია, რომ თავისუფლად შეიძლება ხალხით ჩავანაცვლოთ, კანონის ამოქმედებას და იმათ დასჯას მოითხოვს, რომელთაგანაც ამდენი სიმწარე განიცადეს.

ასეთ შემთხვევაში იმ ჟურნალისტებს, პუბლიცისტებს, თუ ექსპერტებს მაინც, რომელნიც წინა ხელისუფლების დროს სამთავროებად არ იყვნენ ცნობილნი, ახალი ხელისუფლების საქმიანობის შეფასებისას ობიექტურობით კეკლუცობის ნაცვლად გულისხმიერება და სიტყვის მოზომვა ჰმართებთ, პირველ ხანებში მაინც, რათა წყალი რეგანშის ადების მსურველთა წისქვილზე არ დაასხან და ხელი არ შეუწყონ იმას, რომ ძალადობის ტყვეობისაგან სასწაულებრივად თავდახსნილი ქვეყანა ისევ მოძალადეთა ხელში აღმოჩნდეს. დაფიქრდეთ ქვეყნის ბედზე, რომლის შვილებიც ვართ და მას ახალი ექსპერიმენტისათვის ნუ გავწირავთ.

